

PROBLEMATICA RESTAURĂRII UNUI VEȘMÂNT RELIGIOS DIN SECOLUL XVIII

Viorica AGHIȚOAI

Conservarea și restaurarea patrimoniului cultural-național este una dintre sarcinile importante ale instituțiilor muzeale, activitate a cărei rezolvare ridică anumite probleme.

Astfel, restaurarea în general, dar mai puțin cea desfășurată în sectorul textile al oricărui laborator zonal, este atât o activitate interdisciplinară cât și una de cercetare, presupusă atât de vastitatea domeniilor din care fac parte obiectele supuse procesului tehnologic cât și de varietatea formelor de degradare, de natura materialelor componente, de cele mai multe ori eterogene.

Atât munca de investigare pentru descoperirea materialelor componente, a cauzelor deteriorărilor, cât și studiul aprofundat al tipurilor de degradare constituie condiții preliminare esențiale în vederea selectării tehnicilor adecvate de restaurare și conservare, în situația în care dorim nu numai să remediem ceea ce este vătămat, ci să și protejăm obiectul împotriva degradării ulterioare.

Un exemplu al acestei munci științifice, de migală și îndelungi eforturi, îl reprezintă și restaurarea veșmântului religios din secolul XVIII, de care ne ocupăm în lucrarea de față, piesă care face parte din colecția veche a Mitropoliei Banatului - Timișoara.

Vom examina mai întâi aspecte ce țin de **structura obiectului**, prezentând materialele componente și tehnologia de execuție.

Veșmântul, sub formă de pelerină, este confecționat din cinci bucăți de țesătură de tip "brocart" și decorat cu diferite accesorii. Brocartul este de culoare roșie cu motive vegetale auriu: flori, frunze, etc, dispuse pe bucăți de țesătură "spate în spate", în două registre. Pelerina este decorată cu galon din fir metalic auriu pe margini, în jurul gâtului și la o distanță de aproximativ 55 cm de gât; motivele ornamentale din galon sunt tot vegetale. Costumul este căptușit cu o țesătură simplă din mătase naturală.

Țesătura tip brocart este realizată în război de țesut, din fire de mătase naturală, bumbac, fire metalice pe suport și face parte din categoria țesăturilor cu desene mari; firele metalice au suport din mătase naturală și sunt realizate din aliaj de aur, argint, cupru. Lățimea țesăturii este de aproximativ 48 cm, lizieră normală.

Galonul (lezarda) este realizat mecanic din fire de mătase naturală și fire metalice pe suport, lățimea, aproximativ, 5,5 cm.

Căptușeala este o țesătură simplă, realizată tot mecanic, din fire de mătase de mare finețe, cu legătura pânză.

Datorită varietății materialelor componente, a vechimii sale și a faptului că obiectul a fost în uz, veșmântul reprezintă suprafețe mari deteriorate, natura deteriorărilor fiind fizico-mecanică, chimică, biologică, etc. Astfel, pe întreaga suprafață a piesei sunt depuneri de praf, destrămări ale firelor, ruperi, pete, etc. Exemplu: țesătura brocart, în special în zona

din față a pelerinei, avea motivele complet destrămate, datorită ruperii firelor de mătase naturală, mai sensibile la acțiunea factorilor de degradare (lumină, frecare, transpirație, etc.) Destrămări și ruperi de fire prezintă și galonul decorativ. S-a constatat de asemenea o contracție a țesăturii de fond în zona motivelor, datorită sistemului de țesere (țesătură lănciată) și a diversității materialelor folosite (fire de mătase, bumbac, metalice). Având în vedere faptul că veșmântul religios a fost în uz, în partea din față și pe lateral prezintă pete de diferite naturi, în mod special de ceară. Deshidratarea și decolorarea firelor textile, îmbătrânirea lor, au făcut ca țesătura brocart să prezinte un grad avansat de fragilitate, iar căptușeala să fie aproape casantă.

Toate aceste date privind structura și natura materialelor, a deteriorărilor au fost stabilite pe baza unor minuțioase analize microscopice, chimice, biologice, etc, efectuate în laboratorul de restaurare textile și în sectorul de investigații.

De asemenea, stabilirea unui diagnostic exact și alegerea tratamentului optim au presupus o evaluare corectă a factorilor externi care au afectat piesa în egală măsură cu reacțiile, complet diferite ale materialelor, față de variatele cauze de producere a degradării.

Astfel, ca prim obiectiv al **procesului de restaurare**, având în vedere complexitatea piesei, s-a efectuat *demontarea* veșmântului în părțile componente, notându-se toate elementele necesare (poziție, mod de asamblare, materiale utilizate, etc) și s-au făcut ușoare consolidări ale zonelor deteriorate.

În continuare s-a aplicat operația de *curățire mecanică*, pentru înlăturarea depunerilor de praf cu ajutorul unei pensule moi, cu părul alb și a unui aspirator prevăzut cu ecran de protecție.

Tratamentele de *curățire chimică* s-au aplicat în două faze: cea uscată și apoi cea umedă.

Curățirea chimică *uscată* s-a aplicat pentru îndepărtarea zonelor pătate și s-a efectuat cu ajutorul diferiților solvenți (alcool etilic, triclor etilenă, etc) în funcție de natura petelor și a materialelor. Tratamentul s-a aplicat local prin tamponări ale zonelor pătate și absorbție cu hârtie de filtru. Petele de ceară s-au eliminat prin curățirea crustei de ceară cu ajutorul unui bisturiu ocular, apoi prin aplicarea unui slab tratament termic, între hârtie de filtru, urmat de o tamponare ușoară a locului petei cu solvenți, între materiale absorbante.

Curățirea *umedă* s-a efectuat în bazin prin imersia pieselor în diferite soluții de curățare pentru țesătură, fire metalice, la o temperatură de 25-30°C. După aplicarea tratamentului s-au efectuat clătiri repetate până la eliminarea completă a substanțelor de curățire, s-a controlat în permanență pH-ul soluțiilor și materialelor pentru a ne încadra în limite neutre.

O ultimă imersie, s-a aplicat pentru *hidratarea* țesăturii, în soluție slabă de alcool etilic și glicerină, urmată de o zvântare rapidă.

Piese au fost întinse pe o suprafață plană uscată, presându-se marginile, pentru a evita contracțiile.

În faza următoare s-au efectuat *operațiile de consolidare*. Acestea s-au făcut în gherghef, pe o țesătură suport de bumbac vopsită în concordanță cu fondul brocartului. Pentru coasere s-au utilizat fire de mătase naturală, vopsite în ton. S-a lucrat cu ace foarte fine, având în vedere fragilitatea materialelor. Acolo unde lipseau s-au reconstituit motivele

cu fire metalice și fire de mătase naturală de aceeași finețe, respectându-se tehnica de lucru și cromatică; s-au executat și desenele necesare refacerii motivelor.

De asemenea, s-au consolidat accesoriile (galoane, nasturi, etc).

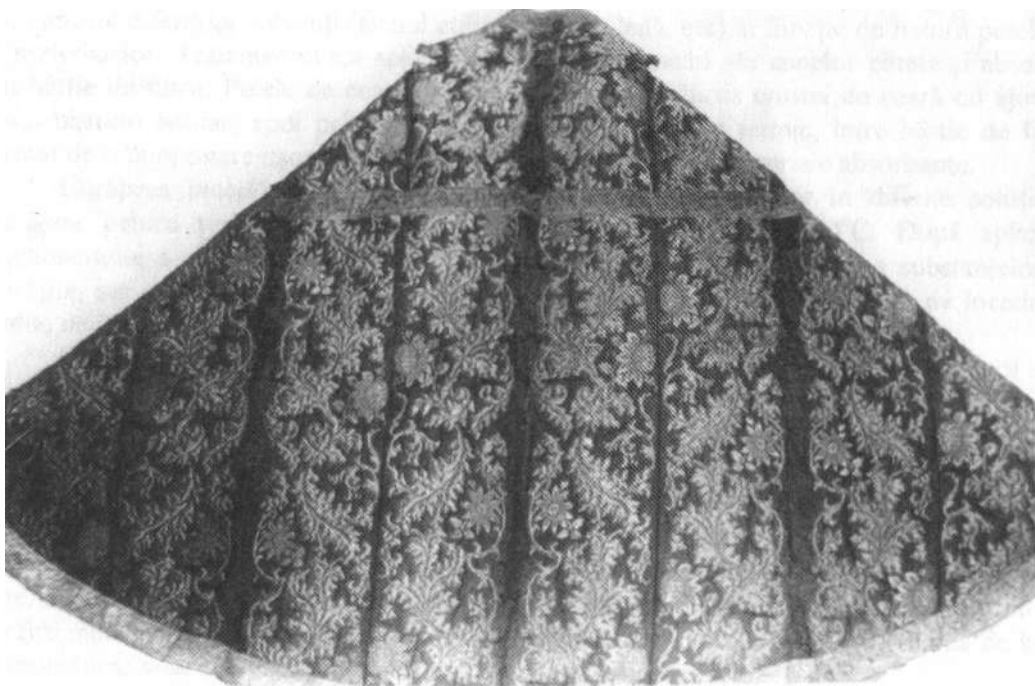
În ultima fază s-a trecut la *reasamblarea* costumului, folosind același mod de lucru ca cel inițial, și s-au aplicat accesoriile decorative.

Având în vedere gradul mare de fragilitate al căptușelei și lipsa unor mari porțiuni ale acesteia, veșmântul a fost căptușit cu o țesătură nouă, tot din mătase, vopsită în aceeași nuanță. Căptușeala veche s-a predat beneficiarului, Mitropolia Banatului - Timișoara, spre păstrare.

Prezentând restaurarea acestei piese am încercat să subliniem, pe de o parte, complexitatea și inderdisciplinaritatea acestei activități, pe de altă parte, rolul de cercetător al tuturor restauratorilor.

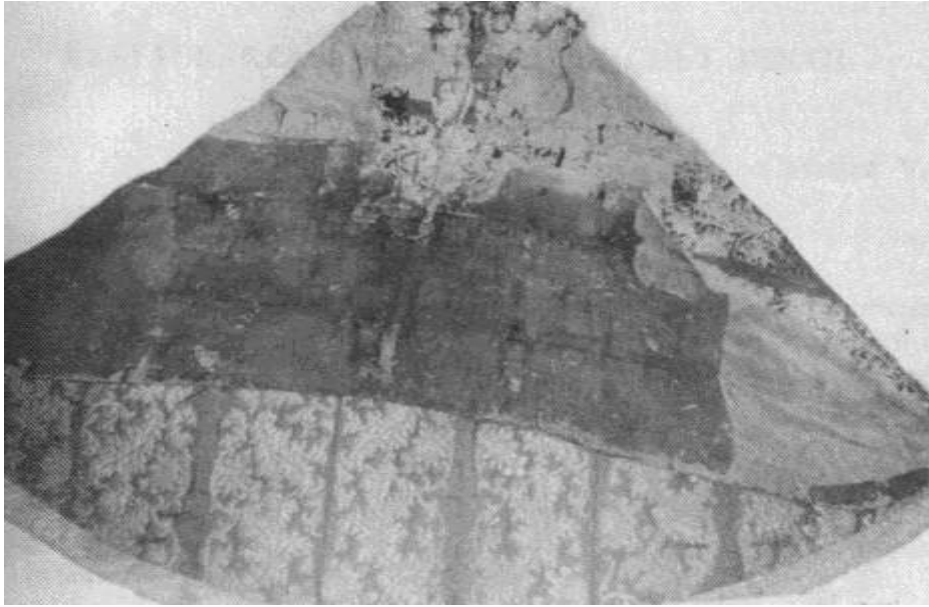


-Față, înainte de restaurare

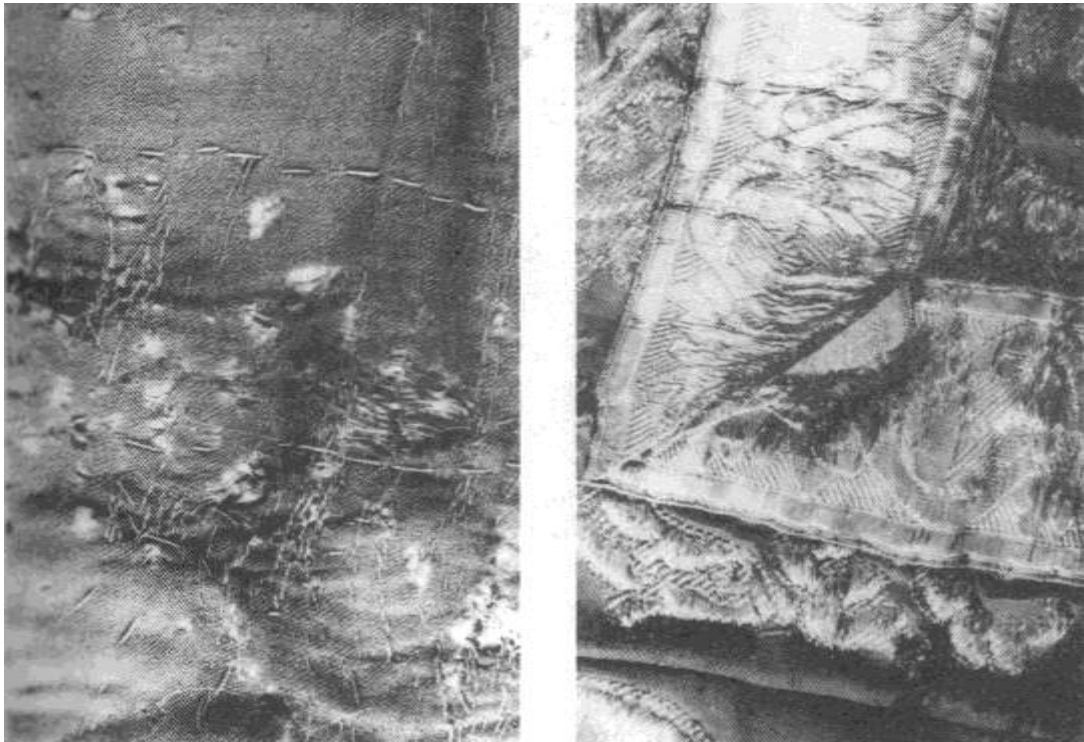


- Spate, înainte de restaurare

VEȘMÂNT BISERICESC

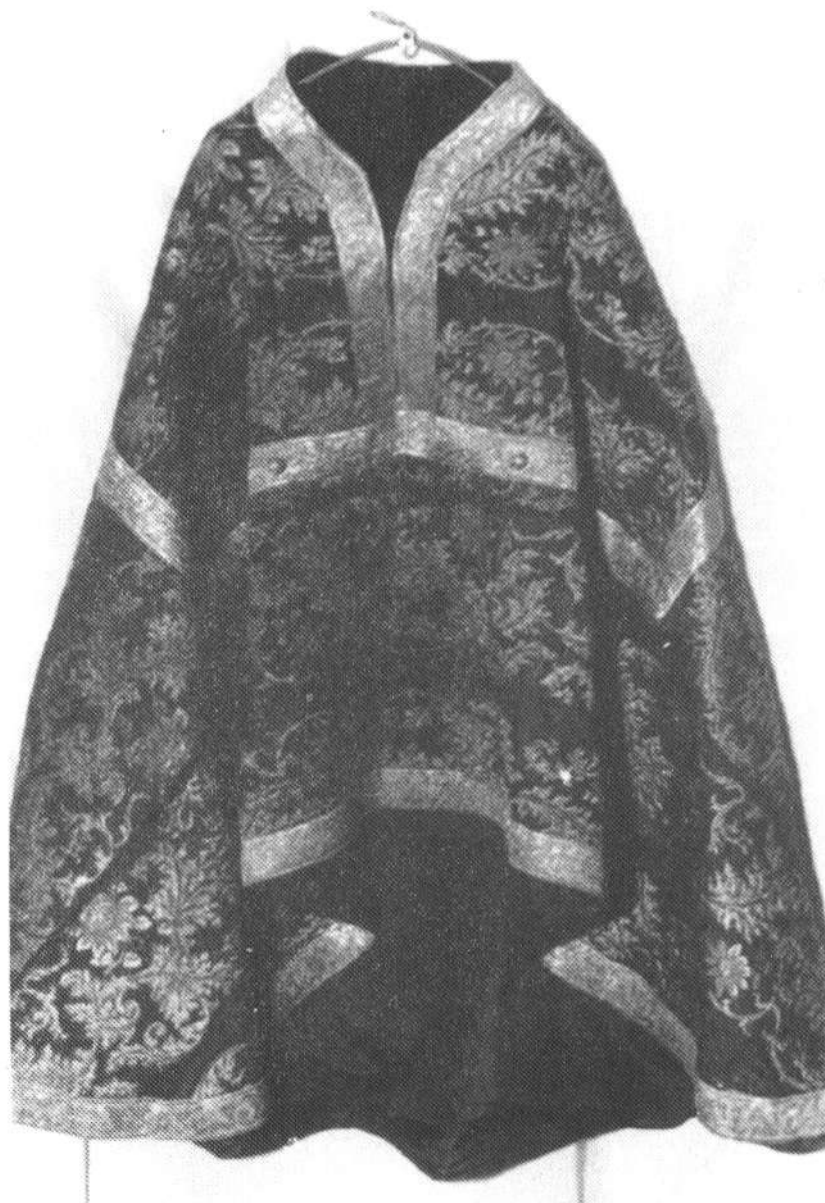


Aspect căptușeală, față - înainte de restaurare



Detaliu căptușeală și pasmanterie înainte de restaurare

VEȘMÂNT BISERICESC



Ansamblu - după restaurare

VEȘMÂMT BISERICESC